

تعاون، سال بیست و دوم، دوره جدید، شماره ۷، پاییز ۱۳۹۰

تحلیل عوامل مؤثر بر نگرش و گرایش جوانان به تعاون مطالعه موردی شرکتهای تعاونی استان زنجان

دکتر جعفر یعقوبی^۱، لیلا پرویزی^۲

تاریخ دریافت: ۹۰/۲/۲۹ تاریخ پذیرش: ۹۰/۶/۱۶

چکیده

بنیان همبستگی جامعه و تحکیم استقلال و اقتدار ملی را می‌توان در کیفیت و کمیت اشتغال در آن جامعه دید. با توجه به ابلاغ سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی، وزارت تعاون در حکم متولی اشتغال در کشور تعیین شده است. بررسی روند رشد تعاونیها در کشور مبین رشد کمی خوب این بخش است، با این حال وجود تعداد زیادی تعاونی غیرفعال نشاندهنده عدم توسعه کیفی آنها در کنار رشد کمی است. با عنایت به نقش دانش و نگرش اعضای تعاونیها نسبت به روحیه کار جمعی و تعاون در موفقیت آنها، بررسی و تحلیل آن در رفع مشکلات این بخش ضروری است. با توجه به این ضرورت، هدف مطالعه حاضر تحلیل نگرش اعضای تعاونیها (در قالب ۱۸ گویه) نسبت به تعاون است. برای رسیدن به این هدف، از روش توصیفی- همبستگی

e-mail:yaghobi@znu.ac.ir

۱. استادیار دانشگاه زنجان

۲. کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشگاه زنجان

و ابزار پرسشنامه استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق را اعضای جوان تعاونیهای فعال و غیر فعال استان زنجان در سال ۱۳۸۸ تشکیل می‌دهند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که ۵۷/۷ درصد اعضا دارای نگرش مثبت و ۴۲/۳ درصد دارای نگرش منفی به تعاونند. همچنین بین نگرش جوانان عضو تعاونیهای فعال و جوانان عضو تعاونیهای غیرفعال نسبت به بخش تعاون تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج آزمون همبستگی نیز مبین این است که بین نگرش به تعاون با متغیرهای سن، تعداد افراد خانوار، حمایت‌های خانوادگی و پرداخت تسهیلات بر اساس تعداد اعضای تعاونی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و برپایه آزمون رگرسیون خطی چندمتغیره، این متغیرها ۴۹ درصد تغییرات متغیر وابسته نگرش به تعاون را تبیین کرده‌اند.

کلیدواژه‌ها:

گرایش به تعاون، تعاون، جوانان، استان زنجان

مقدمه

یکی از شرطهای لازم برای از میان بردن فقر و توسعه پایدار، اشتغال جوانان است. آمار و اطلاعات نشان می‌دهد که در همه مناطق جهان افراد جوان سطح بیکاری بالاتری دارند و کیفیت شغلی آنها نیز پایین‌تر از سایر گروه‌های سنی است. عدم موفقیت در پیدا کردن شغل مناسب آثار پایداری بر الگوهای شغلی و درآمد جوانان در تمام طول زندگی آنان دارد (هرندی و فلاح محسن خانی، ۱۳۸۶). بسط و توسعه اشتغال مولد و کاهش بیکاری، یکی از اهداف مهم تعاونیهاست؛ چرا که تعاونیها با سرمایه‌گذاری موجب ایجاد اشتغال مولد به ویژه برای جوانان می‌شوند (طاهر خانی و حیدری ساربان، ۱۳۸۳).

در عصر تحولات پرشتاب ناشی از برنامه‌های تعدیل ساختاری، تعاونیها به عنوان سازمانهایی مورد توجه واقع شده‌اند که توان مقابله با عوارض اقتصادی اجتماعی ناشی از برخی

مراحل تعدیل را دارند (ثمری و رسول زاده، ۱۳۸۷). برخی از صاحب‌نظران تعاون را ابزاری بسیار مناسب برای توسعه اقتصادی و اجتماعی و از عوامل اصلی ایجاد اشتغال و کارآفرینی می‌دانند (ثمری و رسول زاده، ۱۳۸۷؛ پهلوانی و همکاران، ۱۳۸۷). بررسی اجزای نظام اقتصادی کشور در سطح کلان نشان می‌دهد بخش تعاون به عنوان یکی از بخشهای سه‌گانه اقتصاد کشور، زمینه‌ساز مشارکت مؤثر مردم و جوانان در فعالیتهای اقتصادی اجتماعی است و نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه فرصتهای شغلی در جامعه دارد. به علاوه با توجه به سیاستهای اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی مبنی بر کاهش نقش دولت در فعالیتهای اقتصادی و افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد ملی، زمینه‌ها و ظرفیتهای مناسب برای فعالیتهای اشتغال‌زا در بستر تعاونی فراهم شده است (اورنگی و همکاران، ۱۳۸۹).

ارقام و آمار نشان می‌دهد حدوداً ۸۴ درصد فعالیتهای اقتصادی کشور توسط بخش دولتی و دوازده درصد فعالیتهای اقتصادی کشور توسط بخش خصوصی و چهار درصد توسط بخش تعاون انجام می‌پذیرد. این ارقام بر این نکته دلالت دارد که بخشهای دولتی و خصوصی از استحکام لازم برخوردارند، ولی بخش تعاون در این میان کمترین سهم را به خود اختصاص داده است که این ضعف عملکرد بخش تعاون را نشان می‌دهد. از طرف دیگر، در بررسیهای انجام گرفته در سطح جهانی مشخص شده است که اغلب کشورهای در حال رشد و رشديافته توانسته‌اند شمار زیادی از نیروهای انسانی در سطح روستاها و بخش کشاورزی را از طریق شرکتهای تعاونی تأمین کنند (لطیفیان، ۱۳۸۴).

تعاونیها به منزله نهادهای مردمی، مشوق مشارکت مردم و دخالت آنها در فعالیتهای اقتصادی- اجتماعی هستند. یکی از دلایل اصلی نهادینه نشدن تشکلهای تعاونی در سطح جامعه، بی‌توجهی به نوع نگرش عمومی نسبت به تعاون و تعاونیهاست. تا زمانی که موجبات تغییر در نگرش مردم به تعاون فراهم نباشد، استقبال از ایجاد تشکلهای تعاونی و مشارکت در این امر کمتر خواهد بود (کوهی، ۱۳۸۸). با این تفاسیر، مطالعه حاضر کوشیده است تا ضمن بررسی نگرش جوانان به تعاون، عوامل مؤثر بر این نگرش را نیز ارزیابی کند.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

تعاون به ایده و اقدامی اشاره دارد که سرانجامش همکاری و یکدستی بین تعاون‌گرایان است. هفت اصل نظری و راهنمای تعاون در تعاونیها عبارت است از: عضویت آزاد، هر نفر یک رأی (بدون توجه به تعداد سهام آنها)، سود محدود سرمایه (ممنوعیت بورس بازی)، توزیع سود به تناسب فعالیت اعضا، فروش نقدی به قیمت روز، آموزش اعضا و ارائه گزارش از فعالیتهای تعاونی به اعضا به طور مستمر، جلسات مکرر برای ارزیابی اقدامات پیشین و برنامه‌ریزی آتی. امروزه این اصول به ترتیب تحت عنوان اختیار و داوطلبی، دموکراسی، خودکفایی، انصاف و بی طرفی، همبستگی و تقابل، جامعیت و تکامل مورد استفاده قرار می‌گیرند (نوریان، ۱۳۷۹).

تعاون به عنوان نوعی از همیاری و همکاری، از گذشته‌های دور در اشکال مختلف وجود داشته است. چنانچه علل شکل‌گیری آن مورد مذاقه قرار گیرد، بر عامل ناتوانی انسان از یک سو و نیاز او از سوی دیگر صحنه گذاشته می‌شود (ابراهیم زاده و بریمانی، ۱۳۸۴). در واقع تعاون بخش نوپا و نوبنیادی است که بر اساس دینی، اخلاقی و انسانی، به منظور توانمند کردن قشرهای کم‌درآمد و در سایه همیاری و کار جمعی به وجود آمده است (لطیفیان، ۱۳۸۴).

بخش تعاون در حکم یکی از سه بخش اقتصاد کشور ما، در کنار بخش دولتی و خصوصی، در قانون جمهوری اسلامی ایران از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار است. بدون شک از جمله دلایل توجه قانون اساسی به نظام تعاونی را می‌توان ثمرات اقتصادی ناشی از ویژگیهای نظام تعاونی و ارزشهای والای مادی و معنوی - که همانا برخورداری از روحیه تعاون، همکاری و نیز مشارکت توده‌های مردم در امور مربوط به خود می‌باشد - دانست (صدیقی و درویشی نیا، ۱۳۸۱).

در بررسی پیشینه تحقیق، مطالعه مشخصی در کشور در زمینه بررسی نگرش جوانان به تعاون پیدا نشده است. از جمله مطالعات مشابه در زمینه نگرش در تعاونیها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

علم بیگی و همکارانش (۱۳۸۸) در تحقیقی بیان نمودند که اعضای تعاونی گاوداران شهرستان همدان نگرش مثبت و منفی به مشارکت در فعالیتهای سازمان کشاورزان دارند. در پژوهش دیگری که با هدف تأثیر تعاونیهای آب بران در نگرش کشاورزان نسبت به مدیریت آب کشاورزی در استان خراسان رضوی انجام شد، مشخص گردید که نگرش بیش از نیمی از کشاورزان (۵۵/۱٪) در شبکه آبیاری دارای تعاونی آب بران به مدیریت آب کشاورزی مثبت و نسبتاً مثبت است (شاهرودی و همکارانش، ۱۳۸۷).

یافته‌های تحقیق زراء نژاد و شریفی (۱۳۸۷) نشان داد که تقویت بنیه مالی اعضای مدیران تعاونیهای مصرف بر نگرش مثبت آنان و ارتقای بهره‌وری تعاونیهای مصرف مؤثر است. پهلوانی و همکارانش (۱۳۸۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که عوامل مؤثر بر جلب گرایش افراد به تعاونیها شامل اعطای وامهای کم بهره با بازپرداخت بلندمدت، تأسیس بانک، توسعه صندوق تعاون، ارائه تسهیلات لازم به تعاونیها، حذف مقررات دست و پاگیر بانکی، توسعه طرحهای تعاونی در قالب حمایتی دولتی، توسعه تجارت الکترونیک و تجهیز تعاونیها به سامانه کارتاعتباری، تقویت زیربنای بخش کشاورزی از طریق طرحهای آب‌رسانی و ترغیب تمام گروه‌های اجتماعی از طریق تشکیل جلسات توجیهی ترویجی بوده است.

تحلیل داده‌های حاصل از مطالعه ثمری و رسول زاده (۱۳۸۷) نشان داد متغیرهای حمایت مالی دولت، پایین بودن مدت زمان دریافت وام، پایین بودن نرخ سود تسهیلات، ارتباط عاطفی و درونی اعضا، بازاریابی مناسب، تجهیزات و امکانات پیشرفته، جوانی اعضای تعاونی و تعدیل در میزان اقساط وام دریافتی با انگیزه پیشرفت و نگرش مثبت و موفقیت مدیران تعاونیها ارتباط معنی داری دارد.

تحقیق امینی و خیاطی (۱۳۸۵) نشان داد که مشوقهای اقتصادی در شکل‌گیری تعاونیها تأثیر بسیار زیادی دارد و تأثیر شاخصهای آگاهی، مشارکت، مشوقهای اجتماعی و ارتباط دوسویه سازمانها با کشاورزان در سطح بسیار کم ارزیابی شده است. حیدرپور و همکارانش

(۱۳۸۷) در مطالعه خود بیان کردند که بین افراد عضو و غیر عضو تعاونیهای جنگل نشینان از نظر میزان مشارکت در احیای منابع جنگلی تفاوت معنی داری وجود دارد؛ به عبارتی عضویت در تعاونیها در میزان مشارکت در فعالیتهای احیایی اثر مثبت داشته است. محمدی محمدی و صدر الاشرافی (۱۳۸۴) نشان دادند که اعضای تعاونی دارای متوسط کارایی فنی بالاتری نسبت به افراد غیر عضو هستند.

بررسی عوامل مؤثر بر نگرش دهقانان در یکی از استانهای کشور یونان نشان داد دهقانان در حد بالایی تمایل به مشارکت در انجام امور بهداشتی و پزشکی به شکل تعاونی دارند. همچنین از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر رضایت و یا نارضایتی دهقانان، قیمت کالاهای تأمین شده از طرف دولت و نحوه مدیریت عوامل دولتی ذکر شده است (Liu et al., 2010).

روش تحقیق

در این تحقیق از رهیافت کمی استفاده گردید. این تحقیق از نظر میزان کنترل متغیرها، یک تحقیق توصیفی غیر آزمایشی است. تحقیق غیر آزمایشی به دسته‌های زیر تقسیم می‌شود: تحقیق پیمایشی، تحقیق همبستگی، اقدام پژوهی، بررسی موردی و تحقیق پس-رویدادی (سرمد و همکاران، ۱۳۸۳). در روش تحقیق همبستگی، رابطه بین متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. تحقیقات همبستگی بر حسب هدف، به سه دسته تقسیم می‌گردد: مطالعه همبستگی چندمتغیره، تحلیل رگرسیون و تحلیل ماتریس همبستگی یا کوواریانس. روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه، تحقیق همبستگی از نوع تحلیل رگرسیون است. برای جمع آوری اطلاعات از جامعه آماری طرح یعنی جوانان عضو تعاونیهای استان زنجان در سال ۱۳۸۸، از پرسشنامه استفاده شد. برای تعیین روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه در اختیار چند نفر از استادان و صاحب نظران تعاون قرار گرفت و دیدگاه‌های آنها برای اعمال اصلاحات لازم اعمال گردید. برای تعیین پایایی ابزار تحقیق، آزمون مقدماتی انجام و از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. پرسشهایی که با حذف آنها آلفای کرونباخ کل پرسشنامه بیشتر می‌شد، از پرسشنامه تحقیق

حذف شدند. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای بخشهای مختلف پرسشنامه، بین ۰/۷۱ تا ۰/۹۱ به دست آمد که مبین پایایی بالای سازه‌های پرسشنامه است. جامعه آماری این مطالعه شامل جوانان عضو تعاونیهای فعال و غیرفعال استان زنجان است (n = ۱۳۰). نمونه آماری به صورت تصادفی انتخاب شد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار Excel و SPSS نسخه ۱۶ پردازش و تحلیل گردید.

نتایج و بحث

ویژگیهای فردی و حرفه‌ای کارشناسان

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که ۵۰/۷ درصد اعضای تعاونی مرد و ۴۹/۳ درصد زنند. بنا بر نتایج حاصل از پرسشنامه، ۶۷/۲ درصد پاسخگویان مجرد و ۳۲/۸ درصد متأهلند. میانگین سنی پاسخگویان ۲۴/۰۴ سال با انحراف معیار ۲/۹۴ سال است. جوانترین پاسخگو ۱۹ سال و مستترین ۳۰ سال سن دارد و اغلب پاسخگویان (۷۵/۸٪) زیر ۲۶ سال سن دارند. میانگین تعداد افراد خانوار ۵/۵ نفر با انحراف معیار ۲/۷۴ و نمای ۵ نفر است. ۴۲/۴ درصد پاسخگویان دارای پست مدیریتی و ۵۷/۶ درصد فاقد پست مدیریتی هستند. ۸۶/۶ درصد تعاونیها دارای هفت نفر عضو و ۱۳/۴ درصد دارای پنج نفر عضو می‌باشند. ۲۸/۸ درصد شرکتها نیز فعال و ۷۱/۲ درصد غیر فعالند.

نگرش جوانان به تعاون

برای سنجش نگرش جوانان به تعاون از طیف پنج سطحی استفاده شد. موارد این طیف شامل کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم می‌باشد که برای این موارد به ترتیب نمرات ۱ تا ۵ در نظر گرفته شد. نتایج تحلیل پاسخها به طور خلاصه در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. نگرش جوانان به تعاون

ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۰/۱۳	۰/۵۹	۴/۶۶	انجام کارها به صورت جمعی و گروهی به نتایج بهتری منجر می گردد.
۰/۱۲	۰/۵۷	۴/۶۲	اگر چند نفر هم فکری و همکاری کنند خیلی سریعتر از یک نفر می توانند یک شرکت با یک تشکیلات را جلو ببرند.
۰/۱۲	۰/۵۳	۴/۵۷	افراد باید از همدیگر در مواقع بروز مشکلات حمایت کنند.
۰/۱۵	۰/۶۶	۴/۵۲	مشارکت و همکاری باعث پرورش تواناییهای افراد می شود.
۰/۱۳	۰/۵۹	۴/۵۱	همه افراد یک گروه باید مسئولیت پذیر باشند.
۰/۱۸	۰/۷۷	۴/۳۷	وقتی در گروهی عضو می شوم منافع گروه را بر منافع شخصی ترجیح می دهم.
۰/۱۹	۰/۷۸	۴/۱۵	موقع لزوم درخواست کمک و نصیحت می کنم.
۰/۱۹	۰/۷۹	۴/۱۳	میزان عدالت سازمانی در شرکت تعاونی بیشتر از شرکتهای دیگر می باشد.
۰/۲۵	۱/۰۲	۴/۰۹	تشکیل شرکتهای تعاونی راهکار مناسبی برای بحران اشتغال است.
۰/۲۷	۱/۱۰	۴/۰۷	شرکتهای تعاونی دارای کارایی اجتماعی بالایی می باشند.
۰/۲۸	۱/۱۳	۴/۰۶	شرکتهای تعاونی دارای کارایی اقتصادی بالایی می باشند.
۰/۲۵	۱/۰۱	۴/۰۶	تشکیل شرکتهای تعاونی علاوه بر کاهش تصدیگری دولت، زمینه ساز بهبود فعالیتهای اقتصادی بخش غیر دولتی نیز می شود.
۰/۲۱	۰/۸۳	۴/۰۳	در شرکتهای تعاونی زمینه شایسته سالاری بیشتر فراهم می باشد.
۰/۲۷	۱/۰۶	۳/۸۸	ایجاد تعاونیها مانع از انحصار، تورم و احتکار می شود.
۰/۲۴	۰/۹۱	۳/۸۴	موفقیت تعاونیها به علت اختلافات اعضا کمتر است.
۰/۳۹	۱/۴۰	۳/۵۴	نرخ سود تسهیلات تعلق گرفته به بخش تعاون کمتر از بخشهای دیگر می باشد.
۰/۳۰	۱/۰۴	۳/۴۶	هماهنگی و توافق میان اعضای تعاونی خیلی مشکل است.
۰/۳۶	۱/۱۹	۳/۳۲	فعالیت اقتصادی در قالب تعاونی ریسک کمتری دارد.

مأخذ: یافته های تحقیق

برای گروه بندی پاسخگویان از نظر سطح نگرش به تعاون به صورت زیر اقدام گردید:

حداکثر نمره اکتسابی: بالاترین نمره در هر سؤال (۵) × تعداد سؤال (۱۸)

حداقل نمره اکتسابی: پایین ترین نمره در هر سؤال (۱) × تعداد سؤال (۱۸)

بنابراین برای تعیین میزان نگرش حداقل امتیاز ۱۸ و حداکثر امتیاز ۹۰ در نظر گرفته

شد. نگرش جوانان به تعاون از طریق فرمولهای زیر به چهار سطح منفی (A)، نسبتاً منفی (B)،

نسبتاً مثبت (C) و مثبت (D) گروه بندی شده است.

منفی = $\text{Min} < A < \text{Mean} - \text{St.d}$

نسبتاً منفی = $\text{Mean} - \text{St.d} < B < \text{Mean}$

نسبتاً مثبت = $\text{Mean} < C < \text{Mean} + \text{St.d}$

مثبت = $\text{Mean} + \text{St.d} < D < \text{Max}$

به این ترتیب افراد با نمره کمتر از ۶۵/۸، دارای نگرش منفی نسبت به بخش تعاون، افراد با نمره ۶۵/۸ تا ۷۴/۳، دارای نگرش نسبتاً منفی، افراد با نمره ۷۴/۳ تا ۸۲/۹، دارای نگرش نسبتاً مثبت و افراد با نمره ۸۲/۹ به بالا دارای نگرش مثبت می‌باشند. توزیع فراوانی این گروه بندی در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان سطح نگرش نسبت به بخش تعاون

سطح نگرش به تعاون	درصد فراوانی	درصد تجمعی
مثبت	۱۵/۳	۱۵/۳
نسبتاً مثبت	۴۲/۴	۵۷/۷
نسبتاً منفی	۲۲	۷۹/۷
منفی	۲۰/۳	۱۰۰
جمع کل	۱۰۰	-

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد، ۵۷/۷ درصد پاسخگویان دارای نگرش مثبت و نسبتاً مثبت به تعاون هستند و بقیه یعنی ۴۲/۳ درصد دارای نگرش منفی و نسبتاً منفی می‌باشند.

عوامل مؤثر بر جلب گرایش و نگرش مثبت جوانان به تشکیل تعاونی

با استفاده از طیف شش سطحی (۰: هیچ، ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: خیلی زیاد)، به سنجش عوامل مؤثر بر جلب گرایش جوانان به تشکیل تعاونی پرداخته شده است. نتایج به طور خلاصه در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. عوامل مؤثر بر جلب گرایش جوانان بر تشکیل تعاون

عوامل	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
حمایت دولت از تعاونیها	۴/۷۱	۰/۴۶	۰/۱۰
اعطای تسهیلات بیشتر به بخش تعاون	۴/۶۵	۰/۵۱	۰/۱۱
معافیت مالیاتی	۴/۶۲	۰/۶۷	۰/۱۵
جذب افراد کارآفرین در بخش تعاون	۴/۵۳	۰/۶۶	۰/۱۵
اصلاح قوانین و مقررات مربوط به تعاونیها	۴/۴۵	۰/۶۷	۰/۱۵
برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط	۴/۲۹	۰/۸۳	۰/۱۹
پرداخت تسهیلات بر اساس تعداد اعضای تعاونی	۴/۲۶	۰/۸۴	۰/۲۰
توجه و حمایت عملی بیشتر از تعاونیها در قالب اصل ۴۴	۴/۲۵	۱/۲۵	۰/۲۹
گسترش فرهنگ تعاون	۴/۲۴	۰/۹۳	۰/۲۲
ترویج کار گروهی	۴/۰۹	۰/۸۲	۰/۲۰
تقسیم وثیقه وام بین اعضا	۴/۰۶	۰/۹۱	۰/۲۲
تقویت فرهنگ تعاون در کشور	۴/۰۳	۰/۸۵	۰/۲۱
اطلاع رسانی صحیح توسط دستگاه‌های مرتبط	۳/۹۰	۱/۱۳	۰/۲۹
فضاسازی فکری و فرهنگی	۳/۸۲	۱/۰۳	۰/۲۷
حمایت‌های خانوادگی	۳/۶۶	۱/۲۲	۰/۳۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، حمایت دولت از تعاونیها از نظر پاسخگویان بیشترین نقش را در جلب گرایش جوانان به تشکیل تعاونی داشته است.

مقایسه نگرش گروه‌های مختلف

برای مقایسه نگرش گروه‌های مختلف (مرد و زن، متأهل و مجرد و غیره) به تعاون از آزمون t استفاده شد. به این منظور میانگین، انحراف معیار و نتایج حاصل از آزمون t در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. خلاصه نتایج بررسی و مقایسه نگرش گروههای مختلف به تعاون

متغیر مستقل	سطوح	میانگین	انحراف معیار	آماره t	سطح معنی داری
جنسیت	زن	۷۲/۵۱	۸/۷۷	۱/۷۶	۰/۰۸
	مرد	۷۶/۴۴	۸/۰۹		
وضعیت تأهل	مجرد	۷۴/۸۹	۸/۵	۰/۶۹	۰/۴۸
	متأهل	۷۳/۲۱	۸/۹۷		
مسئولیت در تعاونی	مدیر	۷۹/۳۹	۸/۱۲	۱/۰۵	۰/۲۹
	غیر مدیر	۷۵/۷۵	۸/۷۸		
وضعیت فعالیت تعاونی	فعال	۷۶/۵۲	۵/۲	۲/۹	۰/۰۰۴
	غیر فعال	۶۹/۶۶	۸/۳۷		

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، میان نگرش جوانان عضو تعاونیهای فعال و جوانان عضو تعاونیهای غیرفعال نسبت به بخش تعاون تفاوت معنی داری در سطح اطمینان ۹۵٪ وجود دارد.

ارتباط نگرش به بخش تعاون با متغیرهای مستقل

رابطه بین نگرش به تعاون با متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و اسپیرمن در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج بررسی رابطه متغیرهای مستقل با نگرش جوانان به تعاون

متغیرهای مستقل	مقیاس	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن	نسبی	-۰/۴۶**	۰
تعداد افراد خانوار	فاصله‌ای	-۰/۲۸*	۰/۰۵
سال تأسیس تعاونی	فاصله‌ای	۰/۲۵	۰/۰۵۸
برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط	رتبه‌ای	۰/۱۴	۰/۲۷
تقویت فرهنگ تعاونی در کشور	رتبه‌ای	۰/۱۰	۰/۴۱
ترویج کار گروهی	رتبه‌ای	۰/۱۶	۰/۲۱
فضاسازی فکری و فرهنگی	رتبه‌ای	۰/۲۴	۰/۰۶
اطلاع رسانی صحیح توسط دستگاه‌های مرتبط	رتبه‌ای	۰/۰۵	۰/۶۸
حمایتهای خانوادگی	رتبه‌ای	۰/۶۷**	۰
گسترش فرهنگ تعاون	رتبه‌ای	۰/۲۳	۰/۰۷
جذب افراد کارآفرین در بخش تعاون	رتبه‌ای	۰/۱۹	۰/۱۴
حمایت دولت از تعاونیها	رتبه‌ای	-۰/۰۹	۰/۴۸
اصلاح قوانین و مقررات مربوط به تعاونیها	رتبه‌ای	۰/۰۷	۰/۶
توجه و حمایت عملی بیشتر از تعاونیها در قالب اصل ۴۴	رتبه‌ای	۰/۰۱	۰/۸۹
پرداخت تسهیلات بر اساس تعداد اعضای تعاونی	رتبه‌ای	۰/۳*	۰/۰۲
تقسیم وثیقه وام بین اعضا	رتبه‌ای	۰/۰۷	۰/۵۹
معافیت مالیاتی	رتبه‌ای	۰/۰۹	۰/۴۶
اعطای تسهیلات بیشتر برای بخش تعاون	رتبه‌ای	-۱/۴۷	۰/۲۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق

** : معنی داری در سطح یک درصد، * : معنی داری در سطح ۵ درصد

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، بین نگرش به بخش تعاون با متغیرهای سن، تعداد افراد خانوار، حمایتهای خانوادگی و پرداخت تسهیلات براساس تعداد اعضا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

تحلیل عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به تعاونها

در این مطالعه برای بررسی تأثیر متغیرهای مستقل معنی‌دار در متغیر وابسته (نگرش به تعاون)، از تحلیل رگرسیون خطی چندمتغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ آورده شده است.

جدول ۶. نتایج تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به تعاون

متغیر	ضریب غیر استاندارد B	ضریب استاندارد شده Beta	آماره t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۷۹/۷۱	-	۷/۲۹	۰/۰۰
سن	-۱/۰۳	-۰/۳۴	۲/۹۵	۰/۰۰۵
تعداد افراد خانوار	-۰/۵	-۰/۱۹	۱/۷۴	۰/۰۸
حمایتهای خانوادگی	۲/۵۹	۰/۳۶	۳/۰۴	۰/۰۰۴
پرداخت تسهیلات براساس تعداد اعضا	۳/۱۸	۰/۳۲	۲/۹۴	۰/۰۰۵
R = ۰/۷۳ R ² = ۰/۵۳ $\bar{R}^2 = ۰/۴۹$ F = ۱۱/۹۲ Sig = ۰/۰۰				

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با توجه به مقدار R تعدیل شده می‌توان گفت متغیرهای موجود ۴۹ درصد تغییرات متغیر وابسته نگرش به تعاون را تبیین کرده‌اند.

با توجه به داده‌های جدول ۶ معادله رگرسیون فوق را می‌توان به صورت زیر نوشت:

$$Y = a + bx_1 + cx_2 + dx_3 + ex_4$$

$$Y = 79.71 - 1.03X_1 - 0.5X_2 + 2.59X_3 + 3.18X_4$$

در این معادله Y نگرش به تعاون، X_1 سن، X_2 تعداد افراد خانوار، X_3 حمایتهای خانوادگی، X_4 پرداخت تسهیلات بر اساس تعداد اعضای تعاونی است.

نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که حمایتهای خانوادگی با مقدار بتای ۰/۳۶ بیشتر

از بقیه متغیرها بر نگرش به تعاون اثر گذار بوده است و بعد از آن سن با مقدار بتای ۰/۳۴،

پرداخت تسهیلات براساس تعداد اعضا با مقدار بتای ۰/۳۲ و تعداد افراد خانوار با مقدار بتای ۰/۱۹ قرار دارند.

نتیجه گیری و پیشنهاد

نتایج پژوهش نشان داد که ۵۷/۷ درصد پاسخگویان دارای نگرش مثبت و نسبتاً مثبت و بقیه یعنی ۴۲/۳ درصد، دارای نگرش منفی و نسبتاً منفی به تعاون بوده‌اند. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش شاهرودی و همکارانش (۱۳۸۷) مطابقت دارد. با عنایت به درصد نسبتاً بالای اعضای دارای نگرش منفی و نسبتاً منفی به تعاون و نقش نگرش در موفقیت و عملکرد تعاونیها، این امر مطلوب نیست و لذا توصیه می شود قبل و پس از تشکیل تعاونیها با برگزاری کلاسهای آموزشی و اطلاع‌رسانی مناسب نسبت به فرهنگ سازی تعاون در بین اعضا و متقاضیان تشکیل تعاونی اقدام گردد.

حمایت دولت از تعاونیها از نظر پاسخگویان بیشترین نقش را در جلب گرایش جوانان به تشکیل تعاونی داشته است که این نتیجه با نتایج تحقیق زرا نژاد و شریفی (۱۳۸۷)، پهلوانی و همکارانش (۱۳۸۷)، ثمری و رسول زاده (۱۳۸۷)، امینی و خیاطی (۱۳۸۵) مطابقت دارد. این نتیجه مبین درک نادرست اعضا از فلسفه و مزیت‌های شرکتهای تعاونی می‌باشد که به جای محور قرار دادن تعامل و همکاری و سرمایه های خود، از دولت انتظار کمک و پشتیبانی دارند؛ البته برای تسهیل کارها، حمایت دولت به ویژه در مراحل اولیه ضروری است. لذا پیشنهاد می گردد نسبت به آشناسازی با مفاهیم و فلسفه واقعی تعاون و تعاونی از طریق رسانه‌ها اقدام گردد.

بین نگرش جوانان عضو تعاونیهای فعال و جوانان عضو تعاونیهای غیر فعال نسبت به بخش تعاون تفاوت معنی داری وجود داشته است که این نتیجه با نتایج تحقیق حیدر پور و همکارانش (۱۳۸۷) و محمدی محمدی و صدر الاشرافی (۱۳۸۴) مطابقت دارد. این یافته لزوم توجه به ایجاد نگرش مثبت در افراد متقاضی تشکیل تعاونی و اعضای آن و نیز ضرورت تداوم

فعالیت تعاونیها را مشخص می سازد و لذا توجه به ایجاد نگرش مثبت در جوانان و جلوگیری از ایجاد نگرشهای منفی در آنها در تعاملات اعضای تعاونیها و کارکنان وزارت تعاون ضروری است.

نتایج آزمون همبستگی نیز نشان داد که بین نگرش به تعاون با متغیرهای سن، تعداد افراد خانوار، حمایتهای خانوادگی و پرداخت تسهیلات براساس تعداد اعضا رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون خطی چندمتغیره نشان داد که این متغیرها ۴۹ درصد تغییرات متغیر وابسته نگرش به تعاون را تبیین کرده اند. با توجه به این نتیجه پیشنهاد می گردد در پرداخت تسهیلات و حمایت از تعاونیها، تعداد اعضای تعاونی مد نظر قرار بگیرد؛ به عبارت دیگر از تعاونیهای پر عضو حمایت بیشتری صورت بگیرد.

منابع

۱. ابراهیم زاده، عیسی و فرامرز بریمانی (۱۳۸۴)، تحلیلی بر تعاونیهای مرزنشینان و جایگاه ساختاری و عملکردی آن در سیستان و بلوچستان، پژوهشهای جغرافیایی، شماره ۵۱، ص ۱۰۷ تا ۱۲۳.
۲. امینی، امیر مظفر و مهدی خیاطی (۱۳۸۵)، عوامل مؤثر بر عدم موفقیت طرح تشکیل تعاونیهای آب بران (استفاده از رگرسیون فازی)، اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵۳، ص ۶۹ تا ۹۰.
۳. اورنگی، مینا، غلام حسین حسینی نیا و علیقلی حیدری (۱۳۸۹)، سنجش سازه های مؤثر بر گرایش دانش آموختگان و دانشجویان سال آخر رشته های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون استان خراسان جنوبی، فصلنامه تعاون، سال بیست و یکم، شماره ۱، ص ۱۰۱ تا ۱۱۲.
۴. پهلوانی، مصیب، محمد حسین کریم و حسین قربانی (۱۳۸۷)، بررسی و نظرسنجی درباره مشکلات و توانمندیهای بخش تعاون در استان سیستان و بلوچستان، روستا و توسعه، شماره ۱، ص ۱۰۱ تا ۱۲۹.
۵. ثمری، عیسی و بهزاد رسول زاده (۱۳۸۷)، بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر افزایش انگیزه پیشرفت و کسب موفقیت در مدیران تعاونیها، نشریه مدیریت دولتی، شماره ۱، ص ۳۳ تا ۵۰.

۶. حیدرپور، زینب، حسین شعبانعلی فمی، علی اسدی و ایرج ملک محمدی (۱۳۸۷)، بررسی نقش اعضای تعاونی‌های جنگل نشینان در احیای منابع جنگلی غرب استان مازندران، *علوم کشاورزی و منابع طبیعی*، شماره ۱، ص ۱ تا ۹.
۷. زراء نژاد، منصور و مود بتول شریفی (۱۳۸۷)، بررسی نگرش اعضا و مدیران تعاونی‌های مصرف نسبت به عوامل مؤثر بر ارتقاء بهره وری (مورد مطالعه: تعاونی‌های مصرف استان ایلام)، *پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی*، شماره ۲۹، ص ۹۷ تا ۱۱۸.
۸. سرمد، زهره، الهه حجازی و عباس بازرگان (۱۳۸۳)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگه، تهران.
۹. شاهرودی، علی اصغر، محمد چیدری و غلام رضا پزشکی راد (۱۳۸۷)، تأثیر تعاونی‌های آب بران بر نگرش کشاورزان نسبت به مدیریت آب کشاورزی، مطالعه موردی استان خراسان رضوی، *اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*، شماره ۲، ص ۷۱ تا ۸۵.
۱۰. صدیقی، حسن و علی اصغر درویشی نیا (۱۳۸۱)، بررسی میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان مازنداران، *مجله علوم کشاورزی ایران*، شماره ۲، ص ۳۱۳ تا ۳۲۳.
۱۱. طاهر خانی، مهدی و وکیل حیدری ساربان (۱۳۸۳)، نقش تعاونی‌های تولیدی در توسعه مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر)، *پژوهش‌های جغرافیایی*، شماره ۴۹، ص ۱۱۵ تا ۱۲۶.
۱۲. علم بیگی، امیر، شاپور ظریفیان و شهلا آقاپور (۱۳۸۸)، تعیین عوامل مؤثر بر نگرش دامداران عضو تعاونی گاوداران شهرستان همدان به مشارکت در تشکیل و اداره سازمان‌های کشاورزان، *علوم کشاورزی ایران*، شماره ۱، ص ۱۱۳ تا ۱۲۲.
۱۳. کوهی، کمال (۱۳۸۸)، راه کارهای ارتقای فرهنگ تعاون، مطالعه موردی استان آذربایجان شرقی، *فصلنامه تعاون*، سال بیستم، شماره ۲۰۲ و ۲۰۳، ص ۱ تا ۱۸.
۱۴. لطیفیان، احمد (۱۳۸۴)، بررسی وضعیت شرکت‌های تعاونی کشاورزی استان خراسان در سازمان‌دهی نیروی انسانی پراکنده (ارایه راهکارهای مناسب)، *پژوهش‌نامه علوم انسانی و اجتماعی*، شماره ۱۷، ص ۱۱۹ تا ۱۴۴.

۱۵. محمدی محمدی، هادی و سید مهریار صدر الاشرافی (۱۳۸۴)، مطالعه کارایی اقتصادی تعاونی‌های تولید دشت قمرود با استفاده از دو روش مرز تصادفی و تحلیل فراگیر داده‌ها، علوم کشاورزی، شماره ۴، ص ۱۹ تا ۳۳.

۱۶. نوریان، فرشاد (۱۳۷۹)، تفاوت تعاون و تعاونی در بخش مسکن شهری، هنرهای زیبا، شماره ۷، ص ۵۹ تا ۶۵.

۱۷. هرنندی، فاطمه و فلاح محسن خانی، زهره (۱۳۸۶)، اشتغال جوانان و چالش‌های آن، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره ۲۵، ص ۱۳۳ تا ۱۴۶.

18. Liu, G., X. Yang & X. Huang (2010), Analysis on attitude of peasants and utilization of the new rural cooperation medical system in Guizhou Province, *Journal of Modern Preventive Medicine*, 37 (13): 2457-2458.